

EPIGRAMA ÎN REVISTE

Fac de la început precizarea absolut necesară că am un imens respect și multă admirație pentru acei oameni de mare ispravă care, înfruntând obstacole de tot felul, dar mai ales pe cele de tip birocratic, reușesc să scoată reviste de prestigiu, editate la timp de-a lungul multor ani, pe care le oferă publicului cititor, din păcate, din ce în ce mai firav numeric vorbind și tot mai motivat să evite acest drum spre cultură.

Desigur, în actualul peisaj, unul destul de bogat, al revistelor, fie de cultură, de nișă, de specialitate sau destinate strict unui anumit segment socio-profesional se pot face unele diferențe, chiar dacă, așa cum este în cazul de față, se iau în considerare numai revistele considerate a fi literare, deoarece alte genuri precum revistele financiare, de modă, pentru copii sau auto, nu fac obiectul acestei abordări.

Primele ar fi revistele de tradiție, mai mult sau mai puțin îndelungată, cele care, la fel cu altele editate de diferite instituții de cultură (biblioteci, uniuni de creație, fundații, etc...) sunt susținute cu fonduri externe, de regulă bugetare. O primă observație absolut necesară este aceea că revistele despre care vorbim nu se autofinanțează, prin urmare nu sunt dependente de numărul cititorilor. Din această cauză se poate constata o alunecare a lor spre zone excesiv elitiste, de multe ori pline de prețiozitate și mai puțin de elevație culturală. Formarea unor mogulate în jurul acestor publicații, insistența cu care sunt publicate „nume” și mai puțin creație autentică, are, fără îndoială, și unele aspecte de tip cumetrie. Vom constata cu oarecare jenă că sunt foarte frecvente cazurile când texte încropite prin bunăvoința mamei Wikipedia și care prezintă la modul cel mai tern un personaj ilustru din zona culturală are trecere, în timp ce creația autentică, aceea care înseamnă efort, imaginație, talent sau măcar inspirație este neglijată. Astfel impostura devine firească în contextul în care, repet, respectivele colective de redacție nu sunt interesate de consumul cât mai larg al produsului și, foarte important, își poate răsplăti, cu sume de multe ori foarte modeste, colaboratorii. Tot în acest cadru se plasează și unele cutume care chiar dacă nu sunt legiferate, funcționează din plin. Vom auzi de multe ori că dacă nu apari în aceste publicații, numite „agreate” (aici și numai aici!) nu poți beneficia de un dosar bun pentru a accede la calitatea de membru al unor Asociații sau Uniuni culturale. Această mitologie perfidă este promovată cu insistență, iar lipsa unor reacții vehemente este justificată de însăși atitudinea respectivelor Asociații sau Uniuni care nu dezminț aceste pseudo-calități ale respectivelor publicații.

De regulă, în asemenea gen de publicații nu apar decât în mod surprinzător epigramași, indiferent cărei perioade aparțin ei. Epigrama este ignorată fiind considerată nu neapărat gen minor, ci mai ales lipsit de importanță și greutate specifică, un fel de preocupare ceva mai elevată a unor pensionari frustrați.

Există și unele excepții, dar și unele justificări ale acestei abordări! Ca excepție, personal, cunosc doar un caz, revista ieșeană *Cronica*, unde în colegiul de redacție se afla și un epigramist, iar revista a avut o perioadă în care a publicat o pagină dedicată acestui gen de creație. Nici nu mă mai gândesc la faptul că ea a și dispărut după un timp relativ scurt de la acest experiment, dar nu cred că este aceasta cauza! Ca justificare, este tot o opinie personală, faptul că de-a lungul timpului, în diferite publicații au apărut catrene lipsite de orice valoare sub numele de epigrame, mă face să cred că au alimentat opiniile defavorabile cu privire la genul discutat. Că și aici sunt unele nuanțări, de la interesul anumitor autori de a se vedea publicați și găsirea unor fisuri în sistem, până la nepriceperea celor din colegiile de redacție, nepricepere justificată de specificul epigramei (unul aparent simplu, dar de fapt foarte complex!) sunt probleme care pot fi dezbătute în colocvii comune unde spiritul științific să fie prevalent patimilor.

O altă categorie de publicații din domeniul cultural sunt revistele mai nou apărute, deși unele dintre ele au preluat, uneori cu mare succes, nume de mare impact din istoria genului și care se autofinanțează. Această situație le face să fie foarte deschise fenomenului literar creator, deoarece nevoia de a capta atenția unui public cititor cât mai larg, obligă la adoptarea a cât mai multe genuri (folosesc termenul genuri la modul atotcuprinzător, cu intenții simplificatoare fără să intru în definițiile didactice folosite în teoria literară). În consecință aceste reviste sunt de multe ori o gazdă foarte bună pentru epigramași și creațiile lor. Întâlnim chiar și colaboratori cu mare experiență în domeniu, unii dintre aceia care își asumă răspunderea pentru materialele trimise. Faptele sunt în sine sunt îmbucurătoare și chiar cred că trebuie să avem o mai mare grijă pentru a cultiva asemenea relații benefice în primul rând epigramei ca fenomen literar specific ultimilor trei decenii ca dezvoltare și extindere publică.

Și aici însă, vorbesc tot de o experiență personală, am întâlnit într-o revistă de mare prestigiu, publicat în cascadă, număr de număr, un om care are în primul rând probleme cu limba română și abia apoi cu exigențele epigramei. Deși am sesizat situația, deocamdată nu am primit nici un răspuns, dar faptul în sine mă uimește, deoarece cam pe aceeași pagină sunt publicați și maestri ai epigramei, un minunat gest de considerație față de înaintași, iar demersul este monitorizat de un epigramist contemporan de mare prestigiu.

Voi face unele referiri și la un fenomen relativ recent (maximum douăzeci și cinci de ani) respectiv apariția revistelor de umor concepute și editate de diferite cluburi de gen prin ceea ce numim eforturi proprii, respectiv fonduri strict private (termenul privat ascunde realitatea frustră, deci vorbim de acele fonduri asigurate din contribuțiile directe ale membrilor!) și care promovează din plin epigrama ca formă subtilă, intelectuală și foarte cultivată de umor. Desigur sursele anemice de susținere financiară au dus de multe ori la apariții episodice (ex. Harababura, un singur număr!) sau la întreruperi firești ale ciclului editorial. Cu toate acestea existența revistelor specializate în umor pe o piață extrem de dură din punct de vedere concurențial este un fapt meritoriu și trebuie să recunoaștem ca lider în branșă revista Epigrama editată sub auspiciile Uniunii Epigramiștilor din România, o revistă care are și tradiție, dar și viitor. Deși este dedicată cu precădere epigramei revista susține și activitățile critice în domeniu ceea ce devine de apreciat, cel puțin ca formă de învățare. Celelalte reviste care apar în contextul unui patronaj simbolic al U.E.R. abordează genuri diverse de umor însă rămâne prioritară epigrama măcar pentru faptul că avem o frumoasă și bogată recoltă anuală în acest domeniu. Sigur, ca în orice revistă care dorește să reflecteze activitatea unui cnaclu, nu toate producțiile puse în pagină sunt ireproșabile, scopul lor fiind în principal reflectarea nivelului general al creației în domeniu, lucru care exclude prin sine excelența, aceasta urmând a fi validată, așa cum este normal, de factorul timp.

Remarcabil este însă faptul că UER a stimulat și încurajat apariția acestor reviste deși aparent ele ar fi putut fi privite ca o concurență neloială. Acordarea aproape în fiecare an a unor premii redactorilor a fost elementul de fairplay atât de necesar, dar și atât de rar în spațiul plin de controverse și animozități al creației literare.

Din păcate unele reviste de acest gen au dispărut odată cu fondatorii lor, semn că încă mai este valabilă zicerea cu omul care sfințește locul, dar putem observa că sunt și cnacluri puternice care nu par a fi interesate de personalizare printr-o publicație proprie. Cum știu dedesubturile unor asemenea atitudini îmi fac datoria de a le semnala fără să le comentez.

Consider însă, la modul general, că o revistă de cnaclu este în primul rând o datorie față de cei ce vin după noi.

Concluzii:

1. De cele mai multe ori epigramiștii au cedat în fața unor tentații facile, cele oferite de premiile obținute la diferite festivaluri sau concursuri. Poate că înțeleg această motivație, cam prea egoistă, mai ales că editarea unei reviste este

o treabă de mare răspundere pentru care nu există răsplată imediată, iar cea predictibilă în viitor este, sigur, foarte incertă.

2. Demersurile necesare pentru a penetra atitudinea extrem de rezervată a publicațiilor de prestigiu față de epigramă sunt de cele mai multe ori umilitoare și infructuoase, de aici și neimplicarea evidentă a epigramaștilor. Dar atunci când conducătorul unui cenaclu este o personalitate vizibilă în cultura locală lucrurile devin mult mai facile, iar rezultatele pe măsură.

3. Și poate abia acum ne putem pune întrebarea: de ce epigrama nu este reprezentată în aparițiile editoriale de cultură proporțional cu nivelul de amploare pe care îl are în prezent? Cred că răspunsul este: trebuie să ne schimbăm mentalitățile, în primul rând noi, epigramaștii!

Mihai Batog-Bujeniță